

6 Δεκεμβρίου 2022

Όταν υπήρχαν διανοούμενοι και μιλούσαν...

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα

Ζήλων Ευθύμιος Αγριτέλλης, βοηθός Επίσκοπος του μητροπολίτη Αμασειάς Γερμανού. Καταδικάστηκε από τα Δικαστήρια Ανεξαρτησίας του Κεμάλ και πέθανε στις φυλακές.

Πλάτων Αϊβαζίδης, Πρωτοσύγκελλος μητρόπολης Αμασειάς και Αμισού. Τον κρέμασαν οι Τούρκοι στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921.

Αδείμαντος Αρζουμανίδης, γιατρός στην Αμάσεια. Τον κρέμασαν οι Τούρκοι τό Σεπτέμβριο του 1921.

Χρήστος Χριστοφορίδης, φαρμακοποιός Αμισού. Τον κρέμασαν στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921.

Ηρακλής Χριστοφορίδης, από την Αμισό. Τον σκότωσαν οι Τούρκοι.

Αντώνιος Ανανιάδης, από την Αμισό. Απαγχονίστηκε από τους Τούρκους στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921, μαζί με το γιό του Συμεών.

Συμεών Ανανιάδης, γιός του Αντωνίου, μαθητής του κολλεγίου «Ανατόλια» Μερζιφούντας. Απαγχονίστηκε από τους Τούρκους στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921.

Πάρις Χ. Χαμλατζής, γιατρός Αμισού. Τον κρέμασαν στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921.

Πελοπίδας Επιφανίδης, γιατρός Αμισού. Τον κρέμασαν στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921.

Φέτος συμπληρώνονται εκατό έτη από την εξόντωση του Ελληνισμού, εξόντωση η οποία συνιστά Γενοκτονία αφαιρώντας τη ζωή από πάνω από ένα εκατομμύριο ανθρώπους και προσφυγοποιώντας πάνω από ενάμιση. (Την ίδια στιγμή ο θύτης, η ατιμώρητη Τουρκία, μιλά για Γενοκτονία, αφού από το θύμα Ελλάδα, υπάρχει δυστυχώς μόνο άρνηση και «συνωστισμός»...).

Ο Θεοφάνης Μαλκίδης

Μία παράμετρος της οργανωμένης Γενοκτονίας των Ελλήνων και ειδικότερα στον Πόντο, ήταν η εξόντωση της ηγεσίας τους από τον Ιούνιο έως τον Οκτώβριο του 1921. Η εξόντωση των Ελλήνων ηγετών, όπως συνέβη και με τους Αρμένιους τον Απρίλιο του 1915 στην Κωνσταντινούπολη, συνέβαλλε στο να χαθεί η καθοδήγηση των Ελλήνων και να σημειωθεί πιο γρήγορα η δολοφονία τους. Στον Πόντο, η ηγεσία των Ελλήνων εξοντώθηκε με τα λεγόμενα «δικαστήρια ανεξαρτησίας» στην Αμάσεια.

Τα «δικαστήρια ανεξαρτησίας», εκδίδουν «αποφάσεις» και εκτελούνται πρόκριτοι,

βουλευτές, δημοσιογράφοι, καθηγητές, δάσκαλοι, κληρικοί, από τους οποίους ζητούνται δηλώσεις ότι συμμετείχαν στην οργάνωση του απελευθερωτικού κινήματος στον Πόντο. Οι σημαντικότερες μορφές του Ποντιακού Ελληνισμού, «το άνθος της ελληνικής κοινωνίας του Πόντου», όπως ανέφερε σε κείμενο διαμαρτυρίας το Οικουμενικό Πατριαρχείο, καταδικάστηκαν σε θάνατο. Ανάμεσά τους, ο πρώην βουλευτής Τραπεζούντος, Ματθαίος Ι. Κωφίδης, ο εργοστασιάρχης Αλέξανδρος Γ. Ακριτίδης, (οι σπουδαίες επιστολές τους στο τέλος του κειμένου, θεωρούνται η πεμπτουσία της Ρωμοσύνης) ο ιδιοκτήτης της εφημερίδας «Εποχή» της Τραπεζούντας Νίκος Καπετανίδης, ο έμπορος από την Κερασούντα Γεώργιος Θ. Κακουλίδης, ο γραμματέας του Μητροπολίτη Κερασούντας Σπύρος Ι. Σουρμελής, οι έμποροι Ιορδάνης Ι. Σουρμελής, Ιωάννης Κ. Ατματζίδης, Ιωάννης Π. Σπαθόπουλος, από την Ορντού, οι Αβραάμ Τοκατλίδης και Επαμεινώνδας Γρηγοριάδης, οι Α. Ασλίδης, Χ. Ιωάννου και Ι. Δαζαράκης, ο δικηγόρος Π. Βαϊμανίδης, ο αρχιμανδρίτης Πλάτων Ν. Αιβαζίδης, πρωτοσύγκελος της Μητρόπολης, ο Ι. Καδέμογλου, αντιπρόσωπος του Μητροπολίτη του Καβάκ, ο Α. Τσίνογλου, γραμματέας της Μητρόπολης, Β. Παπαδόπουλος, διευθυντής της εφημερίδας «Διογένης», ο Λ. Κυρ. Πατσιόγλου, δικηγόρος και δημοσιογράφος, ο Ι. Ιορδανίδης, δικηγόρος, ο Κ. Κωνσταντινίδης, ο Π. Παπαδόπουλος, διευθυντής της Οθωμανικής Τράπεζας, οι καθηγητές του Αμερικανικού Κολεγίου της Μερζιφούντας «Ανατόλια» Γ. Θεοχαρίδης, Χ. Γεωργίου και Α. Συμεών και οι μαθητές του ίδιου κολλεγίου Αναστάσιος Παυλίδης και Συμεών Ανανιάδης.

Ζήλιων Ευθύμιος Αγριτέλλης, βοηθός Επίσκοπος του μητροπολίτη Αμασειάς Γερμανού. Καταδικάστηκε από τα Δικαστήρια Ανεξαρτησίας του Κεμάλ και πέθανε στις φυλακές.

Πλάτων Αϊβαζίδης, Προτοσύγκελλος μητρόπολης Αμασειάς και Αμισού. Τον κρέμασαν οι Τούρκοι στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921.

Αδείμαντος Αρζουμανίδης, γιατρός στην Αμάσεια. Τον κρέμασαν οι Τούρκοι τό Σεπτέμβριο του 1921.

Χρήστος Χριστοφορίδης, φαρμακοποιός Αμισού. Τόν κρέμασαν στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921.

Ηρακλής Χριστοφορίδης, από την Αμισό. Τον σκότωσαν οι Τούρκοι.

Αντώνιος Ανανιάδης, από την Αμισό. Απαγχονίστηκε από τους Τούρκους στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921, μαζί με το γιό του Συμεών.

Συμεών Ανανιάδης, γιός του Αντωνίου, μαθητής του κολλεγίου «Ανατόλια» Μερζιφούντας. Απαγχονίστηκε από τους Τούρκους στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921.

Πάρις Χ. Χαμλατζής, γιατρός Αμισού. Τόν κρέμασαν στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921.

Πελοπίδας Επιφανίδης, γιατρός Αμισού. Τον κρέμασαν στην Αμάσεια το Σεπτέμβριο του 1921.

Μάλιστα οι μαθητές-αθλητές της ποδοσφαιρικής ομάδας «Πόντος» θα

καταδικασθούν σε θάνατο έχοντας σαν βασική κατηγορία την εμφάνιση της ομάδας: Ασπρες και μπλε οριζόντιες ρίγες και το γράμμα «Π» στο στήθος.

Όπως κατήγγειλε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, οι υποτιθέμενοι ένοχοι τις «δηλώσεις» τους τις υπέγραψαν μετά τη θανατική τους καταδίκη, την παραμονή της εκτέλεσής τους ή ακόμη δολοφονημένοι από καιρό. Τέτοιες περιπτώσεις είναι ο δικηγόρος Χ. Ελευθεριάδης, που είχε δολοφονηθεί στην Κερασούντα το 1920, ο διαπραγματευτής με τις κεμαλικές αρχές Μ. Μαυρίδης, ο διευθυντής του ορφανοτροφείου Γ. Καλογερόπουλος, ο Α. Δελικάρης, ο Λ. Τεσταμπασίδης, ο Ι. Ελευθεριάδης.

Ακόμη θα πρέπει να επισημανθεί, ότι ο καθηγητής Γ. Παπαμάρκου, ο διευθυντής της Οθωμανικής Τράπεζας Π. Παπαδόπουλος και ο έμπορος Θ. Εκμεντζιογλου, οι οποίοι ήταν ήδη νεκροί από την προηγούμενη της εκτέλεσής τους μεταφέρθηκαν στον τόπο του μαζικού εγκλήματος προκειμένου τα σώματά τους, για να υποστούν την ποινή τους.

Η καταδίκη και ο απαγχονισμός στην Αμάσεια όλης της θρησκευτικής, πνευματικής και πολιτικής ηγεσίας ήταν μια προσχεδιασμένη δολοφονική πράξη και γι' αυτήν αντέδρασαν η Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου με κινήσεις προς τους προέδρους των ΗΠΑ, της Αγγλίας, Γαλλίας και Ιταλίας, προς τους αντιπροσώπους της Κοινωνίας των Εθνών, στη Γενεύη. Ενα ιδιαίτερο όμως ψήφισμα διαμαρτυρίας, ήταν αυτό που στάλθηκε από τους κορυφαίους τότε Έλληνες συγγραφείς και λογοτέχνες, σε διανοούμενους της Ευρώπης και της Αμερικής, αναφέροντας τα εξής:

«Μετά βαθυτάτης συγκινήσεως οι συγγραφείς και καλλιτέχναι της Ελλάδος απευθύνονται προς τους διανοούμενους του πεπολιτισμένου κόσμου, όπως γνωστοποιήσουν εις αυτούς την τραγωδίαν χιλιάδων οικογενειών του Ελληνικού Πόντου. Εξηκριβωμένα και αναμφισβήτητα τα γεγονότα είναι τα εξής: Οι Τούρκοι εφόνευσαν όλους ανεξαιρέτως τους κατοίκους της πόλεως Μερζιφούντος, αφού την ελεηλάτησαν και την επυρπόλησαν. Τους προσπαθήσαντας να διασωθούν ετυφέκισαν και εθανάτωσαν καταλαμβάνοντας τας διόδους. Μετετόπισαν όλον τον άρρενα πληθυσμόν των πόλεων Τριπόλεως, Κερασούντος, Ορδούς, Οινόης, Αμισού και Πάφρας και καθ' οδόν κατέσφαξαν τους πλείστους εξ αυτών. Εκλείσαν εντός του ναού του χωρίου Ελεζλη εν Σουλού-Τερέ 535 Έλληνας και τους κατέσφαξαν διασωθέντων μόνον τεσσάρων. Πρώτους έσφαξαν 7 ιερείς διά πελέκεως προ της θύρας του ναού. Απηγχόνισαν εν Αμασειά 168 προκρίτους Αμισού και Πάφρας. Εβίασαν όλας ανεξαιρέτως τας γυναίκας, τας παρθένους και τα παιδιά των άνω πόλεων, τας ωραιότερας δε παρθένους και νέους έκλείσαν εις τα χαρέμια. Πλείστα βρέφη εφόνευσαν, σφενδονίζοντες αυτά κατά των τοίχων. Οι υπογεγραμμένοι

θέτουν τα ανωτέρω υπ' όψιν των διανοουμένων της Ευρώπης και της Αμερικής θεωρούντες, ότι όχι μόνον τα γεγονότα ταύτα, αλλά και η ανοχή αυτών αποτελεί πένθος της ανθρωπότητας.

Αθήναι, 22 Νοεμβρίου 1921. Αννινος Χ., Αυγέρης Μ., Βλαχογιάννης Ι., Βώκος Γερ., Γρυπάρης Ι., Δούζας Α., Δροσίνης Γ., Ζάχος Α., Θεοδοροπούλου Αύρα, Θεοτόκης Κ., Ιακωβίδης Γ., Καζαντζάκης Ν., Καζαντζάκη Γαλ., Καμπάνης Αρ., Καμπούρογλους Δ., Καρολίδης Π., Κόκκινος Δ., Κορομηλάς Γ., Μαλακάσης Μ., Μαλέας Κ., Μένανδρος Σ., Νικολούδης Θ., Νιρβάνας Π., Ξενόπουλος Γρ., Παλαμάς Κ., Παπαντωνίου Ζ., Παράσχος Κ., Πασαγιάννης Κ., Πολίτης Φ., Πωπ Γ., Σικελιανός Αγγ., Σκίπης Σ., Στρατήγης Γ., Ταγκόπουλος Δ., Τσοκόπουλος Γ., Φυλλύρας Ρ., Χατζιδάκις Γ., Χατζόπουλος Δ., Χορν Π., Σβορώνος Ι. μεθ' όλης της πικρίας μου διά την κυρίως υπό της Γαλλίας και υπό ουδενός αισθήματος ή συμφέροντος ανθρωπίνου, δικαιολογουμένην εγκατάλειψιν εις σφαγήν των Χριστιανών».

Η Γενοκτονία και ιδιαίτερα η μαζική δολοφονία της ηγεσίας και διανοήσης στην Αμάσεια, αποτελεί ένα οργανωμένο σχέδιο των Οθωμανών και των Κεμαλικών, αφού χωρίς ηγέτες παύει να υπάρχει καθοδήγηση και πνευματική στήριξη του λαού. Αυτή τη δολοφονία της ηγεσίας των Ελλήνων κατήγγειλαν διανοούμενοι του μεγέθους του Καζαντζάκη, του Ξενόπουλου, του Σικελιανού και του Παλαμά. Με παρρησία και με αγωνιστικότητα, χωρίς φόβο, όπως ακριβώς επιτάσσει η

ελεύθερη σκέψη και γνώμη. Μακάρι το ίδιο να λέγαμε και να γράφαμε και για τους σημερινούς «ομολόγους» τους. Για αυτούς που σιωπούν για τη Γενοκτονία, όταν δεν την αρνούνται και δεν την υβρίζουν...

Υ.Γ. 1. Επιστολή του Αλέξανδρου Ακριτίδη, εμπόρου Τραπεζούντας προς την οικογένειά του, λίγο πριν τον απαγχονισμό του στην Αμάσεια: «1921 7βρ 5 Κυριακή Γλυκυτάτη μου Κλειώ Σήμερον ετελέσθη εν τη φυλακή λειτουργία και εκοινωνήσαμε όλοι, περί τους 100 από διάφορα μέρη. Εχει αποφασισθεί ο διά της κρεμάλας θάνατος. Αύριον θα πηγαίνουν οι 60, μεταξύ αυτών οι 5 Τραπεζούντιοι και θα γίνει ο δι' αγχόνης θάνατος. Την Τρίτην δεν θα είμεθα εν ζωή, ο Θεός να μας αξιώσει τους ουρανούς και σε σας να δώσει ευλογίαν και υπομονήν και άλλο κακόν να μη δοκιμάσητε. Όταν θα μάθετε το λυπηρόν γεγονός να μη χαλάσετε τον κόσμον, να έχετε υπομονή. Τα παιδιά ας παίξουν και ας χορέψουν. Ας σε βλέπω να κανονίσης όλα όπως ξέρεις εσύ. Ο αγαπητός μου Θεόδωρος ας αναλαμβάνει πατρικά καθήκοντα και να μην αδικήσῃ κανένα από τα παιδιά τον Γέργον να τελειώσῃ το σχολεῖον και να γίνῃ καλός πολίτης. Τον Γιάννην ας τον έχει μαζί του στη δουλειά. Από τα μικρά, τον Παναγιώτη να στείλῃς στο σχολεῖο, την Βαλεντίνην να την μάθῃς ραπτικήν. Την Φωφών να μη χωρίζῃς ενόσω ζεις. Εἰς τον Στάθιον τας ευχάς μου και την υποχρέωσιν όπως χωρίς αμοιβήν διεκπεραιώσῃ όλες τας οικογενειακάς μου υποθέσεις που θα του αναθέσῃς. Ο παπα Συμεών ας με μνημονεύσῃ ενόσω ζῇ. Να δώσῃς 5 λίρες στην Φιλόπτωχον, 5 λίρες στην Μέριμναν, 5 λίρες στου Λυκαστή το σχολεῖον. Και ας με συγχωρέσουν όλοι οι αδελφοί μου, οι νυφάδες και όλοι οι συγγενείς και φίλοι. Αντίο βαίνω προς τον πατέρα και συγχωρήσατέ μου ο υμέτερος Αλ. Γ. Ακριτίδης».

Υ.Γ. 2. Η επιστολή του Ματθαίου Κωφίδη, πρώην βουλευτή Τραπεζούντας, προς τη σύζυγό του: «15/28 Σεπτεμβρίου 1921 φυλακαί Τιμαρχανέ - Αμασείας Φιλτάτη Ουρανία Χθες ημέραν της Σταυροπροσκυνήσεως επαρουσιάσθην εἰς το δικαστήριον Ιστικλάλ, καμίαν ελπίδα δεν έχω πλέον, σήμερον θα δοθῇ ἡ απόφασις ἡ οποία βεβαίως θα εἶναι καταδικαστική, σας αφήνω υγείαν και εἰς την προστασίαν του Παναγάθου, περιττά τα πολλά λόγια, θάρρος και εγκαρτέρησις και ελπίς ἐπί Κύριον, διά να ἡμπορέσῃς το κατά δύναμιν να σηκώσῃς το βαρὺ φορτίον σου. Σας γλυκοφιλώ όλους Ο Ματθαῖος σου».

* Βιογραφικό: Ο Θεοφάνης Μαλκίδης είναι διδάκτωρ Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών και ασχολείται ερευνητικά με την Πολιτική, την Οικονομία και Κοινωνία στα Βαλκάνια και στον Εύξεινο Πόντο. Είναι μέλος της Διεθνούς Ένωσης Ακαδημαϊκών για την μελέτη των γενοκτονιών και έχει τιμηθεί από το Συμβούλιο Τύπου των Εθνικών Κοινοτήτων του Καναδά για την συνεισφορά του στην προαγωγή του πολιτισμού και την αλληλοκατανόηση μεταξύ των Εθνικών

Κοινοτήτων. Κυριότερα έργα του είναι: «Προσαρμογή και συγκρότηση της αγροτικής κοινωνίας στο ελλαδικό κράτος», «Αγροτική Κοινωνιολογία, Γενικές αρχές Κοινωνιολογίας», «Η Αρμενική Γενοκτονία και το δικαίωμα στη μνήμη», «Aspects of Greek social life in Black Sea», «La situation de la Minorite Grecque en Albanie. A l'égard du Droit International relatif a la protection des Minorites. Dimensions Politiques et Juridques» (σε συνεργασία με τον Στέφανο Αμπατζή), «Κοινωνία και μειονότητες στη χερσόνησο του Αίμου. Η Αλβανία και η ελληνική κοινότητα στη Χιμάρα» (σε συνεργασία με τον Κωνσταντίνο Δημητρόπουλο).

Πηγή: ekirikas.com